

« tisti faciem ab eo; proiecisti eum post tergum tuum; contempsisti
« amicitiam et gratiam eius. Eia ergo, quia offendisti Deum, bonitatem
« infinitam, nunc ex toto corde te poenitet? Detestare et odio habe,
« super omnia mala, omnes iniurias, quibus immerito Deum tam bonum
« affectisti. Nonne iam promptus es millies mori (1), quam haec in po-
« sterum committere?... » (n. 10.).

417. — III. *Debet relapsus praecavere.* Relapsus praecavebit Con-
fessarius, assignando poenitenti remedia morbo convenientia. Remedia
autem vel generalia sunt, vel particularia.

1° Remedia generalia sunt 1° oratio pia et amor erga Deum; 2° in-
vocatio frequens B. Mariae Virginis, sancti Angeli custodis et Sancti pro-
tectoris; 3° frequentia Sacramentorum et confessio statim ac mortale
aliquod commissum fuerit; 4° consideratio veritatum aeternarum, praesertim
mortis et finis ultimi, iuxta illud: *Memorare novissima tua, et in
aeternum non peccabis: Eccli. 7. 40.*; 5° recordatio Dei praesentis, cum
urget tentatio, dicendo: Deus me videt; 6° examen conscientiae vesper-
tinum cum animi dolore et proposito; 7° oratio mentalis et piae lectiones,
praesertim pro Sacerdotibus.

2° Remedia particularia assignabuntur pro vitiorum diversitate (2):
v. gr. illi, qui aliquo odio tenentur, insinuetur, ut quotidie commendet Deo
illum, quem odit (3), recitando pro ipso Orationem Dominicalem, etc. Et
cum turbatur memoria iniuriae, reminiscatur contumeliarum, quibus ipse
Deum affectit. Illi, qui in peccata turpia lapsus est, iniungatur ut otium
vitet, malos socios et pravas occasiones fugiat. Illi, qui habitum pravum
per longum tempus contraxit in hoc vitio, praescribatur ut non solum
vitet occasiones proximas, sed etiam quasdam remotas, quae sibi tam
debili sunt tanquam proximae. Potissimum autem curet Confessarius, ut
hic frequenter communicet; quia Eucharistia dicitur *Vinum germinans
virgines.* Et sic de aliis.

Alia remedia assignabit Confessarius (4) pro sua prudentia, inspectis

(1) Vide quae adnotata superius sunt ad
n. 271.

(2) Perutile in hunc finem est opuscu-
lum Philippi Mariae Salvatori pluries Ro-
mae editum cum titulo: *Istruzione pra-
tica pei confessori novelli.*

(3) Hoc prudenter pensandum, an pro-
futurum sit; cavendum insuper foret, ne
poenitens se ad id teneri credat, aut pu-
tet, se, nisi et hoc addat, dilectionis ini-
micorum praecepto non fecisse satis. Vid.
vol. I; n. 226.

(4) Non praetereunda hoc loco illa,
quae Card. De Lugo (*Respons. Moral.*
lib. 1. dub. 28. n. 5.) sapienter de medici
officio monet: *Poenitens (inquit) solum
debet implere poenitentiam sibi a Con-
fessario impositam: quoad reliqua
vero potest quidem Confessarius de-
clarare poenitenti ea, ad quae aliunde
poenitens sub peccato tenetur, v. gr.,
restitutionem, relinquere occasionem
peccandi proximam, abstinere a tali
contractu usurario, et alia similia,*

circumstantiis occasionum, personarum, etc. Prudentia enim est praecipua
qualitas, quae in medico eminere debet. — Vid. S. Lig. *in Praxi Con-
fessarii* n. 15.; et in *Hom. apost. tract. 2. n. 5. et 6.*

PUNCTUM III. *De officio Doctoris.*

Confessarius ut munus doctoris rite impleat, scientiam sufficientem
habere debet, ut poenitentes convenienter doceat.

SECTIO I. *De scientia Confessarii.*

418. **Principia.** I. — Confessarius tenetur sub gravi scire ea omnia,
quae ad munus suum rite obeundum requiruntur. — *Ita omnes cum
S. Lig. in Praxi Confessarii et in Hom. apost., ubi sic loquitur: Afirmo
in statu damnationis esse eum Confessarium, qui sine sufficienti scientia
ad confessiones excipiendas se exponit.* Ratio est, quia secus huiusmodi
Confessarius se exponit evidenti periculo male fungendi tam gravi munere
cum iniuria Sacramenti, et magno animarum detrimento.

Idcirco Deus specialem scientiam a suis Ministris exigit, ut constat ex
variis sacrae Scripturae verbis: *Labia Sacerdotis custodient scientiam,
et legem requirent ex ore eius. Malach. 2. 7.* — *Quia tu scientiam re-
pulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi. Osee 4. 6.* — *Caecus
si caeco ducatum praestet, ambo in foveam cadunt. Matth. 15. 14.* —
Vae vobis, duces caeci! Matth. 23. 16. — Constat etiam ex innumeris
SS. Patrum testimoniis: *Nulla ars doceri praesumitur, nisi intenta prius
meditatione discatur. Ab imperitis ergo magisterium pastorale suscipitur
in magna temeritate, quoniam Ars artium est regimen animarum.* —
S. Gregor. *Reg. Past. officii*, p. 1. c. 1.

419. — II. Confessarius tamen non tenetur adeo perfectam scientiam
habere, ut possit semper statim et per seipsum omnes occurrentes dubi-
tationes solvere; sed sufficit, ut id possit in casibus communiter contin-
gentibus, et de difficilioribus sciat saltem dubitare (5). Maior enim scientia

quae si poenitens non habet animum
observandi, non est dispositus ad ab-
solutionem: non tamen potest Confes-
sarius quidquam aliud sub peccato ei
praecipere, nisi id, quod in poeniten-
tiam imponit, in qua imponenda habet
se ut iudex: quoad alia vero se habet ut
Medicus, cuius non est praecipere, sed
consulere et declarare aegrotis, quae
sint media necessaria vel utilia ad sa-
nitatem tuendam vel recuperandam.

Comp. Theol. Mor. — Tom. II.

(5) S. Alphonsus (lib. 6. n. 627.) censet
cum Salmant., Suarez, et communi,
satis esse, si Confessarius intelligat,
quae frequentius accidunt, et de aliis
sciat dubitare.

Et Card. De Lugo: *Non est necesse,
quod in dubiis, quae occurrunt, possit
ipse omnia resolvere: satis est, si com-
munia sciat, et de difficilioribus sciat
saltem dubitare, ut libros vel peritiores
consulat (De Poenit. disp. 21. n. 70.).*

difficilius haberi potest, cum nec ipsi doctiores statim omnes casus solvere queant. Nec etiam tenetur Confessarius de singulis peccatis accusatis discernere an sint mortalia, necne; siquidem hoc saepe impossibile est; sed sufficit ut singula audiat prout gesta sunt, et de illis iudicet (6), tum iuxta principia communia, tum iuxta rerum adiuncta a poenitente exposita, et remedium idoneum apponere noverit. — S. Lig. n. 627.

420. **Resolves.** — 1° Confessarius quilibet tenetur scire ea omnia quae spectant ad valorem, substantiam, integritatem et effectum Sacramenti Poenitentiae, et quae ad licitam eius administrationem, tum ex parte sui, tum ex parte poenitentis, requiruntur.

2° Scire debet etiam obligationes communes et proprias statuum, varias peccatorum species, ipsorum adiuncta speciem mutantia (7), principia discernendi inter mortalia et venialia, et quatenam sint mortalia et venialia in singulis praeceptis, saltem iuxta principia generalia et communem Theologorum sententiam. Item quinam sint actus validi et liciti (8).

(6) Haec Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 70.) confirmat: *Haec scientia non debet esse tanta, ut de omnibus, quae poenitens dicit, possit discernere, an sint mortalia vel venialia: saepe enim id nec doctissimi possunt, partim quia non possunt scire perfecte ipsum factum, an consenserit poenitens cum plena deliberatione, vel non, partim quia nec ipsum etiam ius in omnibus sciri potest. Satis ergo est, si sciat, in iis, quae communiter occurrunt, an sint mortalia vel venialia...* Et mox (ibid. n. 71.): *Hinc infero, non requiri, quod confessarius de omnibus, quae audit a poenitente, iudicet, an sint gravia vel levia; imo neque an sint peccata; sed de communibus; reliqua vero audiat, et intelligat, ac postea absolvat cum debita intentione.*

Nec movere tunc Confessarium debet, quod postea noscat certo, quod inter confitendum fuit ipsi incertum. Ad rem S. Alphonsus (lib. 6. n. 627.) monet cum Suarez, *quod licet in aliquo casu Confessarius non discernat, quae sint gravia vel levia; si tamen bona fide poenitens dicit peccatum suum, confessio valet; et quamvis postea advertatur fuisse*

mortale, non est cur repetatur in alia confessione.

(7) Quoad hoc caput nonnulla expedit advertere. Ac 1° quidem ubi dissensio est inter Doctores, num circumstantia quae-piam inducat diversitatem speciei, sicut poenitens non tenetur eam fateri, sic nec confessarius interrogare; in hanc rem utiliter legetur Thomae Tamburini opusculum, cui titulus: *Methodus expeditae Confessionis.* — 2° Etsi adsit haec speciei diversitas, quando tamen apparet, poenitentem ad specialem illam malitiam nihil advertisse, non opus erit, ut confessarius de ea scitetur. — 3° Insuper ad prudentiam confessarii spectabit, num poenitentem de speciali illa malitia debeat monere iuxta regulas, quae infra tradentur de poenitente monendo. Unde S. Alphonsus (lib. 3. n. 150.): *Caeterum non semper expedit monere huiusmodi rudem poenitentem de gravitate periurii, si monitio praevideatur non de facili profutura.*

(8) Quando Confessarius iudicare de his debeat quoad agenda in posterum, dubius autem ipse haereat, neque commodum accidat aut hic et nunc media ad dubium depellendum adhibere, aut poeni-

Ratio patet, quia illud cognoscat, oportet, de quo iudicare debet; alioquin aequum iudicium ferre non poterit.

3° Cognoscere debet casus reservatos (9) et censuras vigentes, impedimenta matrimonii, conditiones contractuum, varias causas restitutionis, radices et occasiones peccatorum, remedia ipsis afferenda, satisfactiones salutare et convenientes imponendas, etc.

4° Peccat igitur Confessarius, qui praedictam scientiam sibi deesse noverit, etiamsi ex sola charitate et obedientia confessiones excipiat. Nec eum per se excusat approbatio Episcopi; haec enim non dat scientiam ex natura rei debitam, nec eius defectum supplet (10) — S. Lig. *Hom. apost.*, n. 100.

tentem rursus deinceps alloqui, proderit illud Card. De Lugo monitum (*De Poenit.* disp. 21. n. 71.): *Quando dandum est consilium in futurum, vel imponenda restitutio, aut prohibendus contractus dubius, vel quid simile; si ipse confessarius non potest se ipso id resolvere, erit bonum consilium petere a poenitente, an sit paratus ad consulendos homines peritos, et standum illorum iudicio circa illud dubium: quod si poenitens promittit, absolvat, dicendo illi obligationem, quam habet consulendi aliquem vel aliquos de illo dubio.*

(9) Scite monet Card. De Lugo (*De Poen.* disp. 21. n. 70.), melioris conditionis eos esse, qui habeant facultatem absolventi a reservatis per Bullam vel aliud privilegium. Minus enim difficultatis patitur, quisquis brevi catalogo meminisse queat, a quibus peccatis poenitentes absolvere non possit.

(10) Limitandum tamen hoc est, si subditus non quidem certo noscat, se necessaria nescire, sed de propria sufficientia dubiis agitetur, quibus angi non raro solent viri etiam peritiores sed indolis timidioris. Apposite Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 72.): *Infero secundo, peccare graviter eum, qui sine scientia respective requisita exponit se ad audiendas confessiones: in quo non est differentia inter confessarium regula-*

rem et saecularem, formaliter loquendo, cum uterque obligetur praecepto naturali. Poterit tamen esse differentia materialis, quatenus Religiosus, qui dubitat de sua aptitudine et sufficientia ad illud ministerium, facilius poterit deponere illud dubium, quando Praelatus, qui eum bene novit, iudicat illum aptum, et imponit ei tale munus.

Quae licet Lugo solum de Religioso dicat, locum tamen habent etiam quoad sacerdotem saecularem, si pari modo Episcopus bene novit subditum, atque ad ministerium adigat.

Excipiendus praeterea est casus necessitatis; in qua, ut ait Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 73.), *licet sacerdos sit ignarus et indoctus, debet audire confessionem et absolvere; quia scientia confessarii requiritur ad integritatem confessionis; cum autem in illo periculo non requiratur materialis integritas, sed sufficiat percipere aliquod peccatum, vel etiam peccatum in genere; non obstat confessarii incitia in eo casu. Unde idem dicendum erit, quando christiani, qui apud infideles in servitute detinentur, non habent nisi unum sacerdotem ignarum et indoctum, ut docet Suarez (*De Poenit.* disp. 28. sect. 2. n. 6.), quia illa quoque reputatur necessitas moraliter extrema.*

421. — 5° Peccat etiam Superior, qui ignaro Confessario veniam dat Confessiones excipiendi, quia eius peccato consentit atque cooperatur (11).

6° Peccat et ipse poenitens, qui de industria ineptum eligit Confessarium. Si quis tamen sit in bona fide, valida erit confessio; quia ex parte poenitentis intervenit integra peccatorum declaratio et debita animi dispositio; ex parte Confessarii intervenit saltem cognitio peccatorum sub ratione confusa peccati, quod ad materiam Sacramenti sufficit (12).

7° Experientia non potest scientiam supplere, sed solum eam iuvare; ubi autem scientiae praesidio destituatur, in errores plurimos, eosque gravissimos temerarium confessarium impellet.

8° Confessarius igitur quilibet sedulo Theologiae moralis studio incumbere tenetur; et, ut asserit S. Lig. *Hom. apost.* n. 100: *Nunquam studium illud intermittere debet; quia ex tot rebus diversis et inter se disparibus, quae ad hanc scientiam pertinent, multa quamvis lecta, quia rarius accidunt, temporis progressu mente decidunt; quare oportet semper frequenti studio ea in mentem revocare.*

9° Hinc patet quam graviter illi errent, qui scientiam Theologiae

(11) Monent tamen DD., necessitatem subinde efficere, ut etiam minus doctis hoc ministerium committi debeat. Hinc S. Alphonsus (lib. 3. n. 628.) postquam dixit, necessitatem in hoc excusare, si aliter poenitentes deberent diu carere confessione, ut evenit in captivis, dein subdit: *Et idem dicunt Doctores pro parvis oppidis aut triribus, ubi, ut aiunt, si haberi nequeant docti sacerdotes, deputari possunt minus docti: admonendi tamen de obligatione discendi.*

Sic et Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 74.) advertit, excusandos in hisce adiunctis esse Praelatos, qui indoctos ac rudes ministerio praeficiant. *Addo* (inquit) *ex hoc capite excusari saepe Praelatos, qui in aliquibus oppidis exiguis et remotis praeficiunt Parochos indoctos et rudes: hoc enim plerumque faciunt, quia propter exiguum stipendium et penuriam rerum ac pauperiem incolarum, non invenitur homo doctus, qui velit curam illam suscipere. Unde cum aliter non possit*

ovibus illis subveniri, ut suppono, melius est, quod habeant confessarium indoctum in tali necessitate, quam quod omni remedio prorsus destituantur. Deberet tamen Praelatus admonere parochum de defectu scientiae, quem patitur, et de obligatione, quam habet, comparandi, si possit, doctrinam necessariam ad suum ministerium obeundum. Hanc enim obligationem semper habet parochus et confessarius, licet Praelatus ob necessitatem ovium excusetur aliquando mittendo ministrum minus sufficientem.

(12) Exceptionem tamen sic innuit Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 72.): *Similiter peccat, qui ineptum eligit ad hoc officium, et non solum Praelatus, sed etiam poenitens, qui habet facultatem eligendi Confessarium, et scit, hunc non esse idoneum, licet sit approbatus, peccat eum eligendo, nisi talis sit poenitens, qui sua doctrina possit supplere incitiam confessarii, ut dictum est.*

moralis facilem et vix aliqua attentione dignam reputant, dictitantes, casus fere omnes aliquo sensu communi, cum principiorum generalium notitia solvi posse. — Apposite idem S. Ligorius lib. 6. n. 628: *Qui ad hoc munus excipiendi confessiones inhiant, non facile sibi persuadeant quod satis idoneos ad tantum munus se reddere possint sine diuturno studio scientiae moralis, pro qua certe non sufficit aliquam percurrere summulam earum quae circumferuntur; nec satis est generalia principia huius facultatis scire, ut quidam casuistas contemnentes, autumant. Moralis enim scientia non solum valde necessaria est christianae reipublicae, cum ex ea dependeat bonum regimen animarum; sed etiam summopere difficilis; tum quia ipsa generalem notitiam requirit omnium aliarum scientiarum, officiorum et artium (13); tum quia tot diversas complectitur materias inter se dissitas; tum quia in magna parte constat tot legibus positivis, quae non nisi apud casuistas allatae inveniuntur, et maxime apud recentiores, cum huiusmodi leges in dies prodeant. Demum difficillima evadit propter innumeras casuum circumstantiarum diversitate diversa applicanda sunt principia, et in hoc difficultas consistit, cum nequeat id fieri sine magna discussione, vel accurata lectione plurium librorum, qui res examinant et dilucidant.*

SECTIO II. — De obligatione docendi poenitentes.

422. **Principia.** — I. Tenetur Confessarius poenitentes docere ea omnia, quae pertinent ad Sacramentum hic et nunc rite suscipiendum. Ratio, quia cum Sacerdos sit minister Sacramenti, debet procurare eius validam et licitam susceptionem, atque adeo tradere instructionem hic et nunc necessariam.

II. Debet docere poenitentes, ubi advertat, quempiam aliquid ex iis ignorare, quae necessaria sunt ad christiane vivendum, cuiusmodi sunt, v. gr. obligationes eius propriae. — S. Lig. n. 607. et seq.

III. Non tamen, *per se et stricte*, illos instruere tenetur de omnibus, quae ipsi scire debent, et aliunde discere possunt. Ratio est, quia munus doctoris in Confessario per se pertinet tantum ad rectam administrationem

(13) Scite Card. De Lugo (*De Poenit.* disp. 21. n. 70.) cum aliis monet, scientiam, quae in Confessario requiritur, non esse eandem pro omnibus: aliquibus enim minor sufficit ad audiendas confessiones puerorum vel rusti-

corum; in aliis maior requiritur ad audiendos mercatores, iudices, etc., qui casus habent difficiliore. Ad confessiones vero hominis docti multo minor requiritur... quia potest Confessarius instrui ab ipso poenitente.